

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Novissima Polyantha, In Libros XX. Dispertita

Dominicus

Francofurti, 1613

Curiositas

[urn:nbn:de:hbz:466:1-97211](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-97211)

Iac. Bill. Anthol. Sacr.

Quis quidem Dominus sic curata adversa repellit,
Vt nullo attingi culpare possit homo.

SENTENTIAE philosophicae & historicae.

Curam curae sunt, nec sua, sed quae procul a suis sunt, curat,
Curam curae magna merces est. Salust. in fragm.

ETYMOL.

Curio dicitur a cura, quia curam curat,
Curio dicitur a cura, quia curam curat.

ADAGIA.

Curam curae sunt, nec sua, sed quae procul a suis sunt, curat,
Curam curae magna merces est.

Curio dicitur a cura, quia curam curat,
Curio dicitur a cura, quia curam curat.

Curio dicitur a cura, quia curam curat,
Curio dicitur a cura, quia curam curat.

Curio dicitur a cura, quia curam curat,
Curio dicitur a cura, quia curam curat.

Curio dicitur a cura, quia curam curat,
Curio dicitur a cura, quia curam curat.

Curio dicitur a cura, quia curam curat,
Curio dicitur a cura, quia curam curat.

Curio dicitur a cura, quia curam curat,
Curio dicitur a cura, quia curam curat.

Curio dicitur a cura, quia curam curat,
Curio dicitur a cura, quia curam curat.

Curio dicitur a cura, quia curam curat,
Curio dicitur a cura, quia curam curat.

Gallus Caesar ad tuendum Orientem relictus a Constantino contra Magnentium profecto, noctu cum satellitibus incognitis per lupanaria & tabernas curstabat...

Arripertus. I. Longobardorum Rex, ignoro habitu per oppida vagabatur, fuscitando & explorando, ecquid de se suisque iudicibus populi quererentur?

Friedericus senior dux Austriae, Imperatoris Friederici II. patris saepe mutata veste solus inter agrestes versatus est: cum quibus diurna mercede, & arans, & alia quaevis munia faciens ruris, & de se ipso & purpuratis suis confabulari consueverat.

Festiuiter Martialis Ollum quemdam notat, qui malorum alienorum erat obseruator curiosissimus, & taxator acerrimus: quum ipse uxorem haberet adulteram, filiam viro maturam, deberetque etiamnum pro togula Theat. Zuing.

HIEROGLYPHICVM.

Per nucem Persicam carne spoliata nonnulli hieroglyphice significant hominem, qui variis curis sollicitudinibusque sit vnde, cunque exulceratus: vt nullum sit arumnarum anxietarumque genitum, quo se non afflictatum sentiat, vicemque suam miserrime deploret.

APOLOGVS.

Ceruus & Boues.

Exagitatus a canibus ad boues confugit ceruus, orans vt se tege-re velint, & apud se delitescere patiantur. Non repudiant preces illius boues, sed moment, vt de tutoribus latebris sibi prospicere velit: aiuntque vereri se, ne in stabulo deprehendantur. Omne se periculum subituro affirmantem, recipiunt, & feno atque stramine obruant. Aduenit paulo post villicus & negligenter ad boues respicit, atque abiit. Latus ceruus se omne discrimen euitasse sperat, sed cognoscit a bobus, mox affaturum ipsum villam & agrorum dominum cuius diligentiam & inspectionem si euaserit, tum sibi certo salutem posse polliceri.

Fabula docet, quia ad alienos confugiunt, si ferentur singulari hoc fortunae beneficio fieri: itaque malum haud fere euadere. Docet, etiam, diligentem curam & considerationem rerum suarum vnicuique esse fructuosam, & nisi aspectu heri domus illustretur, omnia esse in caligine & tenebris, secundum hanc Aeschylus sententiam. Est domus oculus, assidua heri in domo praesentia. Et praclare Plinius hoc scripsit: Ita est profecto, opera non impensa cultura constat. Et ideo maiores, fertilissimum in agro oculum dominisse dixerunt, eademque sententia ex Aristotele citatur.

Curiositas.

DEFINITIO: ET ETYMOLOG.

CURIOSITAS, Graece πολυπραγμοσύνη, ἢ πολυπράγμων, ὁσος, o curiosus dicitur. Est autem curiositas studium persequendi ea scire, quae nulla est utilitas. secund. Anselm. lib. de similitudinibus. Hebraeum etymon idem est ac nominis Curæ, de quo lectio praecedenti.

Curiositas est superflua indagatio ad se non pertinentium, secund. Hugonem.

Curiositas est vitium circa cognitionem intellectus & sensuum ad peccandum, & circa inspectionem ludorum & mulierum ad concupiscendum, & spectaculorum. ex B. Thom. secund. Secunda, q. 157.

Curiosus & studiosus ita differunt: quia curiosus est cupidus cognoscendi ea, quae nihil ad se attinent: Studiosus vero, quae ad animum nutriendum liberaliter & ordinaliter pertinent, inentissime requirit.

LOCI BIBLICI.

Curiositas vitanda, Exodi 19, v. 12. 21. Ioan. 21. Ver. 21, 22. Act. 17. & 19. 18. Rom. 12. 3. Dener. 29. 29. Proverb. 25. 27. Eccles. 3. 22. 1. Corinth. 2. 2. 2. Corinth. 12. 2. Ephes. 5. 14. Coloss. 2. 18. 1. Thessal. 5. 1. 2. Thess. 2. 2. & 3. 11. 1. Tim. 3. 4. & 5. 8. 13. & 6. vers. 13. 16. 2. Tim. 2. 12. Hebr. 9. 5. & 10. 27. & 11. 5.

SENTENTIAE BIBLICAE.

Si fueris plurimum scrutatus, frequenter miraberis. Esdr. 4. Qui inuestigator malorum est opprimetur ab eis. Prov. 11.

In superuacuis rebus noli scrutari sensum tuum multipliciter : non est tibi necessarium, ea que sunt abscondita videre oculis tuis de ea re, quæ te non molestat, ne certaueris, & in pluribus operibus tuis non eris curiosus. *Ecl. 3.*
 Non est vestrum nosse tempora, vel momenta, quæ pater posuit in sua potestate. *Matth. 13.*

¶ PATRUM SENTENTIAE

Curiosum genus hominum ad cognoscendum vitam alienam, desidiosum ad corrigendum suam. *Aug. 1. c. confess.*
 Humilitati saluberrimæ, qua Dominus noster Iesus Christus, ut docet, humiliatus est, maxime aduersatur quædam, vitia dicam, imperitissima scientia, dum nos scire gaudemus quid Anaximenes, quid Anaxagoras, quid Pythagoras, quid Democritus senserint, & ceteri huiusmodi, ut docti eruditique videamur: cum à doctrina & vera eruditione longe ablit. *Epist. ad Diocetium.*

Compestat se humana temeritas & id quod non est, non querat: ne illud, quod est, non inueniat. *de gen. contr. Mant. l. 1.*
 Fons elationis, & delectatio libidinis, & venenum curiositatis, motus sunt animæ mortuæ: quæ non ita mortua, ut omni motu careat, discedendo à fonte vitæ moritur, atque suscipitur à prætereunte seculo, & conformatur eidem. *lib. confess.*

Multo facilius inuenityderum conditorem humilis pietas, quàm syderum ordinem superba curiositas. *Ser. de eclipsi. Solis.*
 Sunt, qui desertis virtutibus, & necientes quid sit Deus, & quantum sit maiestas temper eodem modo manentis naturæ: magnum aliquid se agere putant, si vniuersam istam corporis molem, quam mundum nuncupamus, curiosissime perquirant. Vnde etiam tanta superbia gignitur, ut in ipso cælo de quo sæpe disputant, sibi met habitare videantur. *lib. de Mor. eccl.*

In consideratione creaturarum non est vanæ & perita curiositas exercenda, sed gradus ad immortalia, & semper manentia faciendus. *Lib. de vera relig.*

Dæmonium cibus est, carmina Poetarum, secularis scientia, Rhetoricorum pompa verborum. Nulla ibi saturitas veritatis, nulla iustitiæ reflectio reperitur, studiosi carum in fame veri & in virtutum penuria persequuntur. *Hier. in epist. de duobus filiis.*

Nugas tenemus, & fonte veritatis amisso, opinionum riuulos consectamur. *ibid.*

Sacerdotes, dimissis euangelijs & prophetiis, videmus concedias legere, & amatoria bucolicorum versus verba cantare. *ibid.*

Græue curiositas est vitium, quæ dum cuiuslibet mentem ad intelligendam vitam proximi exterior ducit, semper ei intima sua abscondit, ut aliena sciens, se nesciens sit, & curiosus animus, quanto peritius fuerit alieni meriti: tanto fiat ignarus sui. *Greg. hom. 36. in Euang.*

Curiosus foras egreditur, & exterior omnia considerat, qui sic interna despiciit, præterita non respiciit, præsentia non inspicit, futura non prospicit. *Bern. in quadam ser.*

Pius pulsator plerumque inuenit quod temerarius scrutator inuenire non potest. *idem sup. Can. ser. 24.*

Muli student plura alia, quam apta proferre: & erubescunt plana & humilia, ut hæc solum scire videantur. *In Sermon.*

Doctrina spiritus non curiositatem acuit, sed charitatem accendit. *Sup. Cant.*

Adolescentibus in ludo literarum positus non tam placent solida quam picta: quæque potius pulchra quam vtilia sectantur, hæc tam agentia diligunt, quam inanimata. Magis gaudent foliorum amœnitatem confpergi quam fructuum vberitate nutrir. *Chrys. prolog. sup. Matth.*

Pharisæi de Deo querere contententes, nihil aliud se inuenisse confessi sunt, nisi quod incognoscibilis est Deus, sed sicut qui ininavigabilem Oceanum ysurpat navigare, dum non potest transire, necesse est, ut per eandem viam reuertatur, sic & illi ab ignorantia cœperunt, & in ignorantia finiunt. *Chrysostom. in Matth.*

Quod multa nobis obscura sunt, atque humano ingenio vix peruestigari queant, peripicuum est. Quod autem ea demum, & quidem vultu captum nostrum effugiant, quæ nobis ad salutem haudquaquam conducunt, id quodque liquet. Consideremus itaque quid nobis ad beatitudinem adiumentum sit, quod secus: atque ita, quæ dicuntur exploremus. Cœlum aut sphaeræ, aut dimidiæ sphaeræ speciem imitari assidue, atque item celeritimum Solis cursum, ac Lunæ incrementa & decrementa, siderumque situm curiosè indagare, ac præterea de terra querere, cylindri an conspiciendi teneat, mundi que centrum sit: ac denique & Solis & Lunæ interualla cognita & explorata habere, quid ad bene beateque viuendum vtilitatis afferat, equidem non video: Quod si quis id dicere possit, dicet quidem fortasse: verum minime persuadebit. At vero iustitiam & fortitudinem ac prudentiam & temperantiam, & si quid his affine est, scire atque exequi, hoc vero eos: qui id callent, ad beatitudinis arcem euehit. Quocirca faciendum est, ut ab his ex quibus nihil commodi nobis oritur abstinemus, ea autem ex quibus emo-

lumentum percipitur, amplectamur, *Isaïam*

Quæ Deus occulta esse voluit, non sunt scrutanda manifesta fecit, non sunt negligenda, ne & in illis in his damnabiliter inueniamur ingrati. *Proff. de*

De altitudine discretionis Dei non contumeliosè noscitur nostræ: si firma & stabili fide omne iudicium sciamus: & vbi inuestigari non potest, quare ita iudicare, quis iudicet. *ibidem.*

Lauda & venerare, quod agitur: quia tunc est agitur. *ibidem.*

O quantum veritatem querunt, non in veritate, quæ sitam inueniunt, non ad veritatem, sed ad vanitatem miseritimum est, in verbis vitæ lucra mortis negotiare. *S. Vic. in quodam serm.*

Odibilis nihil est subtilitate, vbi est sola subtilitas, prodest in illis expendere dies suos, quæ nec dominum, nec foro, nec in clauitro, nec in curia, nec in ecclesia, sunt, nisi duntaxat in scholis? Scribens Seneca ad Lucanum, inquit, acutus arista, & in quo est vilis: tale est, quod sola subtilitate lasciuiens nulla in se resideret. *Ran. in serm.*

Maximè vitium subtilitatis est, nimis se ostendere autem est dissimulatio subtilitatis, quæ efficitur apparet. *ibidem.*

Quidam antequam disciplinis elementarijs occupentur inquirere de puncto, de linea, de superficie, de corpore, de fato, de libero arbitrio, de materia & motu, de elementis, de progressu multitudinis, de magnitudine, de tempore, quid inane, quid locus, de rethorice, de li, de variis latentis naturæ secretis, de variis figurarum primis rerum initiis, & aliis quam plurimis, quæ fundamentum, & eminentiores exigunt intellectibus.

Quæ vtilitas est sedulas euoluere, firmare verborum, & sophismatum versutias vniuersare, damnare temporè, reprobare omnia, quæ non inueniuntur in floribus, nec in strom. *ibid.*

Sobrius intellectus in omnibus optimus est, qui nec grauat mentem: vnde mei inueniunt: comedere quæ nec forte satiatu e uomas illud, & perire uos nomen. *Deo Eccl. 3.*

¶ POËTICÆ SENTENTIAE

Menander.

Πολύτης μύθους ἂν ἀλλότριον μὴ βέβαιον ἔσθαι,
 Μυθὸν μὴ κενεῖν ἀλλὰ καὶ βέβαιον ἔσθαι.
 Πολύτοι οὐκ ἔστιν ἄλλο τι πρὸς τὴν ἀρετήν,
 Μυθὸν οὐκ ἔστιν ἄλλο τι πρὸς τὴν ἀρετήν.
 Τὸ πρὸς τὴν ἀρετήν οὐκ ἔστιν ἄλλο τι πρὸς τὴν ἀρετήν,
 Μυθὸν οὐκ ἔστιν ἄλλο τι πρὸς τὴν ἀρετήν.
 Τὰ πολλὰ πρὸς τὴν ἀρετήν, ἡγὰρ ἡμῶν πρὸς τὴν ἀρετήν.
 Μυθὸν οὐκ ἔστιν ἄλλο τι πρὸς τὴν ἀρετήν.

Plautin Sticho.

Curiosus nemo est qui non sit malevolentis.

Terent in Heautont.

Ita comparat am esse naturam omnium inuicem magis iudicent quam sua.

ibidem.

Tantum ne ab re tua est orig tibi aliena quod nihil ad te atinent.

idem in Hecyra.

Tua quod nihil refert, percontari desinas.

¶ PHILOSOPHORVM SENTENTIAE

Acrior est cupiditas ignota cognoscendi, quam di: hoc in histrionibus, hoc in oratoribus, de quo mus accedere: ad noua homines concitant, ad inueniunt, adeo ut quicquid innotum est in turba, eam inueniant.

Multum temporis illi verborum cutillatio occupat, & ambiguum significationem verbis alligant, quæ soluis. Quid mihi vocum similitudines distulgent, mo vnquam, nisi dum disputat, captus est? Respondeat. Sophismata nec ignorantia nocent, nec scientiam. *45. Epist.*

Nam illi non inuenta, sed querenda nobis inueniunt, nisi sit forsan necessaria, nisi superuacua quædam.

Verba copiosa componis, & intertegens vitia, acuta sunt ista, nihil acutus arista, & in quo est vitia, vitia & inefficacia ipsa subtilitas reddidit. *Epist. 45.*

Nulla est sine difficultate subtilitas. *Epist. 45.*

Relinque istum ludum literarum Philosophorum, ad syllabas vocant, qui animum minuta occupant, & conterunt, & id agunt, ut philosophia potius inueniantur.

Sic curiosi prætermittis aut interruptis sermonibus innoxii, si quid in alium in cuiusquam familia occultum est, id proferunt in medicum. In Mor.

Vt Philippus ex deterrimis hominibus conditam civitatem *πρωτό* appellavit. Sic curiosus malis vndique congestis, thesaurum quandam inamabilem & inamantum sibi in memoria constituit. In Mor.

Vt Sicya, quod est in corpore pessimum attrahunt: Sic quidam suis bonis non fruuntur, sed malis expectendis discruciantur: & curiosorum aures, quod est in hominum vita vitiosissimum, id libentissime audiunt. In Mor. & Plin. l. 32. c. 1.

Civitates portas habent quasdam nefastas, per quas educuntur nocentes ad supplicium capitis, eiciuntur purgamenta: nihil autem interit sacrum aut purum. Sic aures curiosorum non transcutunt nisi homicidia, adulteria. In Mor.

Vt viles cruentat seipsum, dum scalpitur: Ita curiositas & sua mala studet cognoscere, & dolorem accersit cognoscendi libido siue pruritus. In Mor.

Quemadmodum aquilæ & leones cum ambulant, introrsum vertunt ungues, ne conterantur, ac feriant in prædam illorum aciem: Sic animi vigor non convenit alienis rebus nascendis absumere, sed ferre ad usum necessariorum. In Mor.

Vt quidam neglectis pulchris picturis prodigiosas ac monstrosas mirantur imagines, utrioculos, carentes sutris, cynocephalos. Sic curiosi malis alienis magis delectantur, quam honestis. In Mor.

Vt taxator in comædiis Cleon, quod alibi manus haberet, alibi mentem: Ita multis in locis curiosi hominis animus, nec vna habitat in domo. In Mor.

Portitoribus indignamur, quod aliena scrutantur vasa, cum id lex eis permittat, & ni faciant, damnum facturi sint: Multo magis succensendum iis, qui suis negotiis aliena perfrutantur. In Mor.

Vt nemo ferret, si quis medicus, vel Esculapius vitro accedens ad alienum morbum, percontaretur, num haberet phistulam in ano, aut num mulier haberet cancrum in pudendis: cum hæc curiositas sit salutifera, quod inuocatus accedit: Multo magis eiciendus curiosus, qui aliena mala non curat, sed retegunt tantum, idque non accersit. In Mor.

Seneca: vt in aperto posita & exposita negliguntur ac prætereuntur, abstrusa petuntur insidiis: Ita qui valde læret, & à vulgo semotus est, in huius vitam inquirunt homines.

Ioannis Ludovici Vitis: solem si sereno cælo intuearis, nocet oculis, interdum execat: Sic si diuinitatis fulgorem tentes contemplari, oculos mentis amittes. Qui scrutatur maiestatem, inquit Sapiens, opprimetur à gloria. Non angustie mentis humane rem capiunt tam sublimem atque amplam. Non videbit me homo, & viuet: ait Deus. Adoranda sunt hæc, non scrutanda. In Savelitio 6. 187.

Erasmi: vt utilissimum est, cum huius mundi, in quo nati sumus, naturam cognoscere non possumus, alios innumerabiles mundos foris querere: ita absurdum est, neglectis rebus domesticis, de alienis esse sollicitum & curiosum. In Sim.

ADAGIA.

Scit quomodo Iupiter duxerit lunonem. Theocritus. In curiosos, & quid quisq; domi faciat peruestigantes. Conveniet illud ex Syracusanis:

Πάρα γυναικὸς ἴσως ἡ πᾶν εἶδεν, id est.

Novit femineum genus omnia: novit & illud. Invenit duxit quo pacto Iuppiter olim.

Canes venatici.

Dicuntur qui omnia venantur, & producit per se metaphora. Cicero.

Nihil dulcius, quam omnia scire.

M. Tullius ad Atticum libr. 4. refert hunc senectutis celebrem.

Οὐδὲν γλυκύτερον ἔστιν ἢ πᾶν εἶδέναι, id est.

Nil dulcius, quam scire prorsus omnia.

Mylus omnia audiens. Μύλος πᾶν ἀκούων.

Dicitur sibi, qui se dissimulat, aut aliter quam

divitis curiosis captare, auscultare, &c.

Nihil inanius, quam multa scire. Πολλὰ καὶ κενὰ γινώσκων ἄλλο.

Conveniet in eos, qui malunt multa discere, quam vix tan dem vix vix thum.

Zenonum est & lentem coquere. Ζηνωνοῦ ὄψωπον

Licet sibi, cum dicemus esse sibi boni, etiam in rebus

his, sua similes esse: aut egregium artificem, in quantum

declarare, qualis sit artifex.

Coryceus auscultavit. κορυβαῖος ἡ κεφαλή.

Vbi quis id quod agit, sonatur dissimulare, & amittit

henditur. Strabo.

Multa regum aures atq; oculi, & τὰ ἄλλα ὀφθαλμοῖς

Allegoria inde ducta est, quod regibus compluribus

ploratores, quibus velut auribus struntur. Lucianus

Nodum in Scirpo queris.

In anxium dicebatur, nimisq; diligentem, aut

illuc scriptulum moveret, ubi nihil esset addubitan-

retinere eandem metaphoram. Du iuchsi ein Zerkow

gen.

EXEMPLA BIBLICA.

Christi exemplum: Eva, Gen. 3. v. 6. Dina, 22. v. 27.

res, 1. Sam. 6. 19. Ozias, 2. Paralip. 26. 16. Scriba & Pharisæi,

v. 38. 39. Pharisei & Saducei, 16. 1. Herodes, Luc. 9. 5. & 11.

Sci, 11. 16. Petrus, Ioa. 21. 20. Apostoli, Act. 17. 7. Episcopi,

Iosophi, 17. 20. Ephesii, 19. Agrippa, 25. vers. 22. 23. Theod.

Theff. 3. v. 21. Iuniores vidua, 1. Tim. 5. v. 11. 12. 13.

FABULA.

Diuiator in foro respondebat consulentibus, cuius

cius illi aduenit, patere fores domus ipsius, neque

reliquum, sed omnem suppellectilem esse direptam.

Animo ille exiliit, & curriculo ad res suas contentus

caus festinantem quidam: Heustu, inquit, cum

prædictione profiterere: cur tuas negligebas?

Notantur hac fabula ii, qui cum ipsi perperam

omnia curare & corrigere oratione sua non dubitant

Xenophontem innuitur, res suas ad res ipsas

ταῖς ἰαυαῖς διὰ τὴν πρῶτον τὴν ἰστίαν.

FINIS LIBRI SECVNDI

POLY